

СЕКЦІЯ: ПЕДАГОГІКА**Марія Антонченко
(Суми, Україна)****ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

Нові економічні та соціальні реалії в суспільстві вимагають від вчителя опанувати новими організаційними формами, що дозволяють вести навчання на відстані. Такою формою є дистанційне навчання. І тому одними з головних завдань, що стоять зараз перед системою післядипломної освіти є: по-перше, перевести на дистанційне навчання вчителів тих курсів, що проходили їх в очній або очно-дистанційній формі і, по-друге, навчити вчителів користуватися певними програмними засобами для організації дистанційного навчання з учнями.

Враховуючи епідеміологічні обставини і те, що вже накопичено значний досвід реалізації ідей дистанційного навчання у світової системи освіти та в Україні, можна визнати, що перехід на дистанційну форму навчання у системі післядипломної педагогічної освіти є дуже актуальним. Тому метою статті є висвітлення теоретичних та практичних аспектів організації дистанційного навчання в системі післядипломної педагогічної освіти.

На основі науково-педагогічного аналізу проблеми дослідження у зарубіжних (А.А. Андреев, Дж. Андерсон, Ст. Віллер, Т. Едвард, Р. Клінг, Н. Левинський, Дж. Мюллер, А. Огур, О.Є. Петровський, Е.С. Полат, Дж. О'Роурке, Д. Парриш, Р. Філіпс, Н. Хара, А.В. Хуторський та ін.) та вітчизняних (В.Ю. Биков, Р.С. Гуревич, К.В. Корсак, Кухаренко В. М., Л.О. Лещенко, М.І. Михальченко, В.В. Олійник, П.М. Таланчук, О.В. Третяк) працях визначено, що дистанційне навчання є окремою формою здобуття освіти, поряд з очною та заочною.

Аналіз досліджень показав, що дистанційне навчання широко використовується за рубежом, зокрема у США, Канаді, Японії, Австралії та західноєвропейських країнах. В останні 10-15 років ця форма навчання активно впроваджується в Російській Федерації, в країнах Балтії та Україні. Моделі дистанційного навчання зазначених країн відрізняються між собою і формуються з урахуванням економічних, політичних та соціокультурних особливостей тієї чи іншої країни [3].

Застосування дистанційного навчання стає одним із стратегічних напрямків розвитку та реформування системи освіти України [3]. На сьогодні дистанційне навчання достатньо активно впроваджується в освітній процес закладів післядипломної педагогічної освіти.

Технології дистанційного навчання надають можливість учителю реалізувати особисті освітні потреби – оволодіти новими знаннями, вміннями та напрямками професійної діяльності, оновити та зробити більш сучасними власні знання, підвищити соціальну та професійну активність, реалізувати творчий потенціал. Вони містять значну кількість сучасних засобів для активного навчання дорослих [2].

Під дистанційним навчанням (ДН) будемо розуміти індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [3].

Головною метою дистанційного навчання є надання освітніх можливостей тим, хто навчається у будь-яких районах країни шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а також підвищення якісного рівня освіти за рахунок більш активного використання наукового та освітнього потенціалу провідних університетів, академій, інститутів, наукових центрів та інших освітніх установ за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти; за програмами підвищення кваліфікації працівників [3].

Завданням дистанційного навчання є забезпечення громадянам можливості реалізації конституційного права на здобуття освіти та професійної кваліфікації, підвищення кваліфікації незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання відповідно до їх здібностей [3].

Основними задачами дистанційного навчання у системі післядипломної педагогічної освіти на нашу думку є [1]:

- організувати ДН;
- організувати технічне забезпечення ДН;
- реалізувати дидактичні принципи навчання;
- використовувати форми, методи і засоби ДН;
- організувати самостійну роботу тих, хто навчається;
- оновити роль викладача при використанні ДН.

Що стосується організації дистанційної освіти, то слід виділити її основні завдання: забезпечення слухачів навчально-методичними матеріалами; формування та ведення каталогу інформаційних ресурсів; проведення тестування; ідентифікація користувачів та їх структуризація за категоріями; забезпечення інтерактивного зв'язку слухача з викладачами та адміністрацією; надання максимально повної інформації про порядок навчання для потенційних слухачів.

Як відомо, дистанційне навчання ґрунтується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій і, зокрема, комп'ютерних мереж [1; 2; 5; 6]. Таким чином, з боку закладу післядипломної педагогічної освіти слід організувати технічне забезпечення інформаційно-комунікаційних технологій, яке включає: апаратні засоби (персональні комп'ютери, мережеве обладнання, джерела безперебійного живлення, сервери, обладнання для відеоконференцій тощо), що забезпечують розроблення і використання веб-ресурсів навчального призначення, управління навчальним процесом та необхідні види навчальної взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання у синхронному і асинхронному режимах; інформаційно-комунікаційне забезпечення із пропускну здатністю каналів, що надає всім суб'єктам дистанційного навчання навчального закладу цілодобовий доступ до веб-ресурсів і веб-сервісів для реалізації навчального процесу; програмне забезпечення загального та спеціального призначення (у тому числі для осіб з особливими потребами), яке має бути ліцензійним або побудованим на програмних продуктах з відкритими кодами; веб-ресурси навчальних дисциплін (програм), що необхідні для забезпечення дистанційного навчання. Навчальний заклад може створювати власні веб-ресурси або використовувати інші веб-ресурси, що підлягають перевірці у цьому навчальному закладі [4].

В межах дистанційного навчання реалізуються всі існуючі традиційні дидактичні принципи навчання (науковості, систематичності, індивідуалізації, наочності та ін.) та з'являються нові (принцип педагогічної доцільності використання нових інформаційних технологій; принцип забезпечення безпеки інформації, яка циркулює при дистанційному навчанні; принцип відповідності технологій навчання; принцип мобільності навчання), пов'язані з використанням сучасних інформаційних технологій [5].

Крім цього, можна виділити принцип, специфічний для навчання у системі післядипломної освіти – це випереджаючий принцип. Слухачі, що навчаються у системі післядипломної педагогічної освіти, як правило, вже мають вищу освіту, є фахівцями у своїй галузі, але ж потребують вдосконалення своїх професійних компетенцій, щоб вони відповідали вимогам сучасності. Тому випереджаючий принцип дозволяє будувати зміст, форми і методи навчання таким чином, щоб вони не тільки задовольняли, а й випереджали вимоги сучасних техніки, технологій та суспільства в цілому.

Форми та методи навчання при дистанційному навчанні теж зазнають значних змін [5]. Наприклад специфічними формами, притаманними ДН є відеоконференції, чат, форум, електронна розсилка та ін.

Найбільшого поширення в Україні зазнали наступні програмні засоби: Moodle, Microsoft Teams, Zoom. Останні два додатка дають можливість широко використовувати відеоконференції.

Реальна практика дистанційного навчання показує, що значну частину часу в процесі його займає самостійна робота над завданнями, які розміщує на обраному ресурсі (або розсилає) викладач. Тобто, основною формою організації навчального процесу за дистанційною формою є самостійна робота тих, хто навчається. Таким чином, для ефективного навчання слухач повинен володіти методами планування й організації самостійної роботи з навчальним матеріалом, навичками самоосвіти. Крім того слухач повинен бути оснащений відповідними технічними засобами (персональним комп'ютером підключеним до достатньо швидкого Internet).

При використанні дистанційного навчання безперечно розширюється й оновлюється роль викладача [1]: він координує пізнавальний процес, постійно вдосконалює навчальні курси, підвищує творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень і інновацій. Безпосереднє управління навчально-пізнавальною діяльністю слухачів при такому навчанні здійснюється шляхом Internet- комунікації (телеконференцій, вебінарів, електронної пошти). Однією з найважливіших задач викладача є контроль знань, умінь та навичок слухачів. Ця традиційно викладацька задача вирішується у дистанційному навчанні під час розробки тестів поточного та підсумкового контролю.

Таким чином, головними завданнями викладача у дистанційному навчанні є: розробка навчального курсу; розробка інструкцій до навчання; консультування слухачів з предмету та допомога у навчанні у разі необхідності; контроль результатів навчання [4].

Звичайно, що дистанційне навчання має й певні недоліки. Наприклад, відсутність очного спілкування вчителя й того, хто навчається; нестача практичних занять; відсутність постійного контролю; відсутності захисту авторських прав розробників навчальних матеріалів, сертифікації інститутів дистанційної освіти тощо. Але є й значні його переваги над традиційним навчанням. Це: доступність для різних верст населення; можливість навчатися в зручний для себе час; можливість навчатися в своєму темпі; можливість навчатися в будь-якому місці; навчання без відриву від основної діяльності (роботи), під час декретної відпустки та ін.; доступність навчальних матеріалів; комфортне навчання; індивідуальний підхід.

Підсумовуючи, ми можемо зробити висновок, що дистанційного навчання відіграє значну роль у системі післядипломної педагогічної освіти і передбачає максимальне використання його навчальних можливостей та переваг. Подальші наукові розвідки можуть стосуватися розробок питань, що можуть усунути (пом'якшити) недоліки ДН та дослідження змішаних форм навчання, де поєднуються ДН з традиційними (очної та заочної) формами.

Література:

1. Антонченко М.О. Організація дистанційного навчання в системі післядипломної педагогічної освіти // Педагогічні науки: Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: Збірник наукових праць. № 1 (35) Суми: СДПУ, 2014. С. 289-296.

2. Захар О. Особливості застосування технологій дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації вчителів інформатики / Захар Ольга, 2015. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/jun/16829/08-23-27.pdf>
3. Закон МОН від 25.04.2013 № 466 {Із останніми змінами від 14.07.2015} «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>
4. Технологія розробки дистанційного курсу: Навчальний посібник / [Биков В.Ю., Кухаренко В. М., Сиротинко Н. Г. та ін.]; за ред. В. Ю. Бикова та В.М. Кухаренка. К.: Міленіум, 2008. 324 с.
5. Шабанов А. Г. Формы, методы и средства в дистанционном обучении / А.Г. Шабанов // Инновации в образовании. 2005. № 2. С. 102–116.
6. Указ Президента України № 344/2013 від 25.06.13 року «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» URL: <http://osvita.ua/legislation/other/36322/>

Юлія Великдан
(Переяслав, Україна)

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ СТУПІНЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРИДАТНОСТІ ТА ГОТОВНОСТІ ДО МАЙБУТНЬОЇ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Освіта в країні є важливим стратегічним ресурсом для соціально-економічного розвитку, яка повинна орієнтуватися на якісну підготовку молодого фахівців відповідно до змін, що відбуваються на ринку праці та гнучко реагувати на всі процеси, що відбуваються в світі. Якісний рівень освіти є необхідною умовою для забезпечення економічного зростання держави, розв'язання соціальних проблем суспільства та розвитку особистості. Тому підготовка молодого вчителя в сучасному інформаційному суспільстві є важливим педагогічним питанням, і одним з елементів цієї підготовки є використання компетентнісного підходу, який спрямований на підвищення освіченості студентів не за рахунок накопичення знань, що швидко змінюються, а саме здатністю використовувати набуті знання у сучасних реаліях як професійного, так і особистого життя.

В процесі удосконалення підготовки майбутнього учителя трудового навчання та технологій особливе місце займає педагогічна практика, так як вона є основою в набутті майбутнім вчителем досвіду самостійної трудової діяльності в оптимально наближених до роботи за фахом умовах. Педагогічна практика є важливою ланкою у розвитку педагогічного та творчого мислення для набуття професійної компетентності педагога, який прагне стати майстром своєї справи, досягти вершин педагогічної майстерності що характеризуватиме його високий рівень педагогічної діяльності.

Гончаренко С. У. розглядає педагогічну практику в Україні як обов'язкову складову навчального процесу педагогічних інститутів, університетів, педагогічних училищ, інститутів вдосконалення учителів, інститутів післядипломної освіти, яка передбачає професійну підготовку педагогічних кадрів і підвищення їхньої кваліфікації. На педагогічну практику відводиться час у навчальному плані з урахуванням специфіки навчального закладу та має на меті навчити студентів творчо використовувати в педагогічній діяльності науково-теоретичні знання й практичні навички, набуті у процесі вивчення педагогіки, психології, окремих методик і спеціальних дисциплін, застосовувати їх на практиці, а також виховувати у студентів інтерес до педагогічної роботи та виробляти практичні педагогічні навички [2].

Практика в закладах освіти забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання з їх практичною педагогічною діяльністю, сприяє формуванню творчого відношення до педагогічної діяльності, визначає ступінь його практичної підготовки та рівень педагогічної майстерності. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття і вдосконалення практичних навичок і умінь за відповідним напрямом підготовки та спеціальністю.

Основні завданням практичної підготовки здобувачів вищої освіти за період навчання у ЗВО є:

- закріплення, поглиблення, критичне осмислення студентами спеціальних психолого-педагогічних знань, застосування їх в організації навчально-виховного процесу, формування особистої позиції як майбутніх учителів;

- поглиблення та закріплення набутих теоретичних знань з дисциплін професійної підготовки;

- вивчення студентами творчого педагогічного досвіду і застосування його в пошуках власних шляхів розв'язання практичних проблем;

- формування у майбутніх учителів індивідуального стилю педагогічної діяльності, власного досвіду активної взаємодії з учнями, організація педагогічно доцільних взаємин, творчого підходу до практичної роботи;

- ознайомлення студентів з інноваційними змінами у сучасній загальноосвітній школі, їх аналіз;

- виховання стійкого інтересу та любові до професії вчителя, потреби в самопізнанні й професійно-педагогічному вдосконаленні;

- формування у студентів інтересу до науково-дослідної роботи та потреби в експериментуванні під час педагогічної практики;

- формування у майбутніх фахівців компетентностей у педагогічній сфері.

Проходження всіх етапів практики забезпечує формування у майбутніх вчителів трудового навчання та технологій наступних компетентностей: